

Да, но тъй като е голям писател пластик, Димитър Димов не оставя своята Испания като една почти абстрактна територия за разгръщането на интересувашите го сюжети, за развитието на конфликта, за противопоставянията в един удивителен задочен триъгълник на двамата братя Ередиа и на Фани Хорн. Напротив, на нас, другите европейци, включително на българските европейци, тази Испания ни се струва невероятно преизпълнена с бит, нрави, обичаи, тя е завладяващо цветна при непрекъснатите смени на пейзажите, на ландшафта, както също се казваше едно време; тя е сякаш безкрайна с извора на нови и нови испански типове – големи и средни социални групи, родове с вековна история, типови публични персонажи на една военна, политическа, религиозна и каква ли още не активност, с търсещите сега социалното си утвърждаване хора от низините, с поляризирането и на селячеството – част от което предпочита да запази уюта на убиващата социалното мислене закрила на аристократите, на земевладелците, и друга част, увлечена от идеите на анархизма и комунизма, предпочела декласирането си. За нас романът става безкраен извор на знания и усещания за испанското, за нас романът културно сякаш предопределя как ще мислят и голяма част от новите българи за Испания и испанското.

Но не бива да се заблуждаваме, та романът разкрива тази Испания постепенно и не напълно. Голямата част от нея ни е дадена през очите на една англичанка – наистина почти трайно адаптирана към някаква тогавашна светска Европа, през очите също и на един французин – лекарят и също толерантен светски партньор Жак Мюрие, на една разпадаща се и вечно нищо не разбираща двойка млади американци. И тук вече можем да направим първото си обобщение: това е всъщност основен прийом в цялата романистика на Димитър Димов. Голяма част от повествователните линии, съгражданите повествователни рамки, изобразяваните потоци на съзнанието, хилядите преценки за това наоколо, било то в Испания или в България, по Беломорието или по Черноморието (в незавършения роман), са осъществени от позициите на чужди и въвлечени наблюдатели, на превърнати в участници хора отвън.